

**Електронна бібліотека
видань історичного факультету
Харківського університету**

Мещеряков В.Ф., Міхеєв В. К., Посохов С. І. Про хід та основні підсумки роботи Всеукраїнської наукової конференції «Історична наука на порозі ХХІ ст.» // Українська історична наука на порозі ХХІ століття. Харківський історіографічний збірник. – Харків: Авеста, 1996. – Вип. 2. – С. 21 – 26.

При використанні матеріалів статті обов'язковим є посилання на її автора з повним бібліографічним описом видання, у якому опубліковано статтю. Дана електронна копія статті може бути скопійована, роздрукована і передана будь-якій особі без обмежень права користування за обов'язкової наявності першої (даної) сторінки з повним бібліографічним описом статті. При повторному розміщенні статті у мережі Інтернет обов'язковим є посилання на сайт історичного факультету.

Адреса редакційної колегії:

Україна, 61077, Харків, пл. Свободи, 4,
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна,
історичний факультет. **E-mail:** istfac@univer.kharkov.ua

©Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна; історичний факультет

©Автор статті

©Оригінал-макет та художнє оформлення – зазначене у бібліографічному описі видавництво

©Ідея та створення електронної бібліотеки – А. М. Домановський

В.Ф. Мещеряков, В.К. Міхеєв, С.І. Посохов

**Про хід та основні підсумки роботи
Всеукраїнської наукової конференції
«Історична наука на порозі ХХІ ст.»**

Мещеряков Валерій Федорович

кандидат історичних наук,
доцент Харківського державного університету,
заст. голови Харківської облдержадміністрації.

Міхєєв Володимир Кузьмич

доктор історичних наук,
професор Харківського державного університету,
проректор ХДУ, завідувачий кафедрою
історіографії, джерелознавства та археології ХДУ.

Посохов Сергій Іванович

кандидат історичних наук,
доцент Харківського державного університету.

Всеукраїнська наукова конференція «Історична наука на порозі ХХІ ст.: підсумки та перспективи» відбулася 18–17 листопада 1995 р. у Харківському державному університеті. Завдання конференції оргкомітет бачив у тому, щоб підвести підсумки розвитку вітчизняної історичної науки, накреслити магістральні шляхи її подальшого поступу як у найближчій, так і у віддаленій перспективі. У зв'язку з такою спрямованістю основна увага учасників була зосереджена на питаннях методологічних, на проблемах історіографії та джерелознавства.

До складу оргкомітету конференції входили провідні українські історики: директор Інституту історії України НАНУ академік В.А. Смолій, віце-президент НАНУ, директор Інституту археології НАНУ академік П.П. Толочко, завідуючий відділом регіональних досліджень Інституту історії України НАНУ, голова Правління Всеукраїнської спілки краєзнавців академік П.Т. Тронько, завідуючий відділом історії України ХІХ – поч. ХХ ст. Інституту історії України НАНУ проф. В.Г. Сарбей а також ректор ХДУ проф. В.А. Свіч та ректор Харківського гуманітарного інституту «Народна українська академія» проф. В.І. Астахова.

Безпосередньо функцію проведення конференції виконувала робоча група, яку очолювали заступники голів оргкомітету проф. В.К. Міхеев та доц. В.Ф. Мещеряков. До її складу входили викладачі та аспіранти кафедри історіографії, джерелознавства та археології ХДУ (відповідальний секретар конференції доц. С.М. Куделко, доценти Ю.В. Буйнов, В.Г. Пікалов, С.І. Посохов та ін.).

Урочисте відкриття конференції відбулося в Малому актовому залі ХДУ. У конференції взяли участь близько 100 науковців. Зокрема з доповідями та повідомленнями виступили більше 50 учасників. Серед них були фахівці з 15 міст України (Київ, Харків, Одеса, Дніпропетровськ, Донецьк, Миколаїв, Ужгород, Херсон, Кам'янець-Подільський, Житомир, Кіровоград, Переяслав-Хмельницький, Острого, Щорс, Черкаси), а також вчені з Російської Федерації (Брянськ, Вороніж). Найбільш чисельною була делегація з Києва, представлена такими відомими істориками, як С.З. Заремба, В.І. Наулко, Ю.А. Пінчук, А.В. Санцевич, В.Г. Сарбей, В.А. Смолій, Н.А. Шип та

ін. Значною була група харківських вчених: професори В.І. Астахова, В.Я. Білоцерківський, В.К. Міхеєв, В.К. Рибалка, О.Ф. Скакун, В.І. Танцюра, А.І. Епштейн та ін., які представляли ряд харківських вузів (держуніверситет, педуніверситет, юридичну академію, авіаційний інститут, інститут культури, «Народну українську академію»). Серед запрошених були директор Харківського художнього музею В.В. Мизгіна, директор Харківського історичного музею А.А. Цевба, директор Державного архіву Харківської області В.В. Резнікова, голова Харківського відділення Всеукраїнської спілки краєзнавців І.Ю. Саратов, начальник управління освіти по Харківській області О.Л. Сидоренко, заввідділом україніки Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка В.О. Ярошик та ін.

З привітаннями до учасників конференції звернулися Президент України Л.Д. Кучма, Голова Президії Верховної Ради України О.О. Мороз, віце-прем'єр України академік І.Ф. Курас, Президент НАН України Б.Є. Патон, голова Харківської обласної держадміністрації О.С. Масельський та ін.

З великою зацікавленістю учасники та гості конференції заслухали доповіді, які були винесені на пленарне засідання: вступне слово акад. В.А. Смолія, «Якої Вітчизняної історії бракує нам сьогодні» проф. В.Г. Сарбея, «Творчий доробок школи «Анналів» — найвище досягнення світової історичної думки XX ст.» проф. Л.В. Таран, «Історична наука та освіта в Харківському державному університеті: підсумки та перспективи» проф. В.К. Міхеєва.

Доповіді та повідомлення, які були заслухані у наступний день, за їх тематикою розподілялися на декілька груп: 1) методологічні та загальноісторіографічні питання; 2) підсумки та перспективи вивчення окремих проблем історії України; 3) історичне краєзнавство; 4) творча спадщина істориків України.

Найбільш чисельною була перша група, яка значною мірою і визначила обличчя конференції. При всьому розмаїтті проблем, які виносилися на обговорення, стрижнем розмови були питання: яка історична наука потрібна нам сьогодні, як ми маємо відноситися до нагромадженого у попередні десятиліття знання, на чому слід перш за все зосередити увагу у найближчій перспективі? Відповіді, які пролунали, виявили вельми широкий спектр думок, їх аналіз дає можливість зробити висновок про те, що українська історична на-

ука знаходиться на етапі «кризи парадигми» (за Т. Куном), коли старі підходи у науці вже не працюють, а нові ще далеко не оформлені і не засвоєні науковим товариством.

Втім, гасло, під яким виступив В.Г. Сарбей («За народознавчу історію України!»), зібрало чимало прихильників. Цей заклик передбачає вихід на ті обрії, які вже значною мірою опанувала західна історична наука під різними назвами: «історія повсякденності», «соціальна історія», «нова історична наука» і т.д. Підтримку багатьох учасників одержала й висловлена ним теза про рішуче відмовлення від перетворення історії в арсенал будь-якої ідеології і зброю будь-якої політики. І хоча на практиці досягти цього навряд чи можливо, для тих, хто зібрався на цьому науковому форумі, була зрозуміла суть висловлювання: історична наука має відповідати статусу сучасної науки. У зв'язку з цим, вельми актуальними були ті доповіді, в яких концентрувалася увага на категоріальному апараті історичної науки (С.І. Михальченко, А.В. Санцевич), інституціоналізації окремих її галузей (І.І. Колесник, Т.М. Попова, Є.Г. Сінкевич), взаємодії історичної науки та історичної свідомості (А.І. Епштейн), традиціях та новаціях у підготовці фахівців-істориків (В.І. Чесноков), проблемах джерелознавства (М.П. Ковальський) та ін.

Цікавими були повідомлення з проблемної історіографії. Доповідачі розглянули в історіографічному плані ключові моменти історії України: добу національного відродження кінця ХVІІІ — перш.пол. ХІХ ст. (В.В. Кравченко), суспільно-політичний рух др.пол. ХІХ ст. (С.І. Світленко), періоди революцій, громадянської війни, НЕПу та наступних перетворень (В.В. Калініченко, Б.А. Кругляк, І.К. Рибалка, В.Ф. Солдатенко).

Історіографічну спрямованість мали теми з історичного краєзнавства. Дослідники цих питань зосередили увагу на загальних тенденціях в розвитку краєзнавства, на поточних завданнях, які стоять перед краєзнавцями та вченими-істориками (А.М. Аббасов, Д.Д. Данилюк, П.Н. Тригуб).

Замислитися над долею історика і, разом з тим, над процесом пізнання в цілому дали змогу повідомлення тих учасників конференції (І.В. Верба, О.І. Журба, Т.М. Курас), які присвятили свої дослідження вивченню життєвого шляху та наукових досягнень відомих фахівців, мислителів, громадських діячів, чії імена назавжди увійшли в українську історіографію.

На заключному засіданні були підведені підсумки роботи, обговорено проект рішення конференції.

На жаль, дехто з учасників не зміг приїхати на цю зустріч, але до початку конференції були надруковані «Матеріали» (обсягом більше 20 д.а.), які дали змогу ознайомитися з їх ідеями. До речі, не тільки видати цей збірник, але й забезпечити учасників безкоштовним проживанням та харчуванням, сплатити їм вартість проїзду дала змогу благодійна підтримка Харківського відділення Міжнародного фонду «Відродження». Турботу про підготовку та проведення конференції виявили Харківська обласна держадміністрація, керівництво Харківського державного університету, Харківського гуманітарного інституту «Народна Українська Академія».

Конференція не була обмежена тільки науковою частиною. У її ході відбулася зустріч академіка В.А. Смолія та проф. В.Г. Сарбея зі студентами історичного факультету ХДУ. Культурна програма складалася з відвідання театру опери та балету, знайомства з чудовим фольклорним колективом Слобожанщини «Муравський шлях», відвідання музею Г.С. Сковороди у с.Сковородинівка Золочівського району, де провів останні роки свого життя відомий український філософ.

Під час роботи конференції відбулася презентація «Харківського історіографічного збірника». Проблеми, які стояли на конференції, потребують напруженої роботи, обміну думок, творчого пошуку, що й викликало необхідність існування спеціалізованого видання. Будемо сподіватися на те, що «Харківський історіографічний збірник» зможе повною мірою виконати покладені на нього функції.

Конференція, на нашу думку, виконала поставлені завдання і, безсумнівно, буде сприяти розвитку історичних та історіографічних досліджень в Україні, активізує пошук нових підходів у джерелознавстві, подальшу розробку методів історичного дослідження.